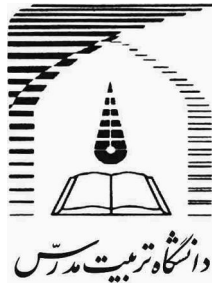

صلى الله عليه وسلم

دانشگاه تربیت مدرس

دانشکده هنر و معماری

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد ادبیات نمایشی

بررسی نمایشنامه های دو نمایشنامه نویس زن معاصر ایران

نغمه ثمینی و چیستا یثربی

پروژه عملی:

نمایشنامه درخت پرتقال

سارا گلپزه

استاد راهنما:

دکتر سید حبیب الله لزگی

آذر ۱۳۸۸

تأیید اعضای هیات داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیات داوران نسخه نهایی پایان خانم سارا گلپوزه تحت عنوان بررسی نمایشنامه‌های دو نمایشنامه نویسنده زن معاصر ایران نغمه ثمینی و چیستا یثربی - پروژه عملی: نگارش نمایشنامه «درخت پرتقال» را از نظر فرم و محتوی بررسی نموده و پذیرش آنرا برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد تأیید می‌کنند.

امضاء	رتبه علمی	نام و نام خانوادگی	اعضای هیات داوران
	استادیار	دکتر سید حبیب الله لزگی	۱- استاد راهنما
	استاد	دکتر محمود طاووسی	۲- استاد ناظر
	دانشیار	دکتر سید مصطفی مختاباد	۳- استاد ناظر
	استادیار	دکتر علی شیخ مهدی	۴- استاد ناظر
	دانشیار	دکتر سید مصطفی مختاباد	۵- نماینده تحصیلات تکمیلی

بسمه تعالی

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیت های علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱ در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲ در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه)، عبارت ذیل را چاپ کند:
«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد / رساله دکتری نگارنده در رشته ارسطو شناسی است که در سال ۸۸ در دانشکده هنر و معماری دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی سرکار خانم / جناب آقای دکتر نرسی، مشاوره سرکار خانم / جناب آقای دکتر   و مشاوره سرکار خانم / جناب آقای دکتر   از آن دفاع شده است.»

ماده ۳ به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴ در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵ دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تأمین نماید.

ماده ۶ اینجانب سارا کلهر دانشجوی رشته ارسطو شناسی مقطع کارشناسی ارشد تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی: سارا کلهر

تاریخ و امضا: ۸۸/۹/۱۶

آیین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهشهای علمی

دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهشهای علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله و طرحهای تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

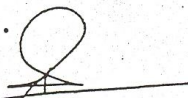
ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجویی مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب و یا نرم افزار و یا آثار ویژه حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آئین نامه های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ در شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

تقدیم به

تمام کسانی که مرا تحمل می کنند

و

تمام کسانی که من باید تحمل شان کنم

با سپاس و قدردانی از

استاد محترم راهنما، جناب آقای دکتر سید حبیب الله لزگی

که مرا از راهنمایی های خود بهره مند نمودند.

و نیز بی تردید تشکر از

خانمها نغمه ثمینی و چیستا یثربی

که مرا در نگارش این پژوهش یاری نمودند.

چکیده:

در این پایان نامه، نمایشنامه های دو نمایشنامه نویس زن معاصر ایران، نغمه ثمینی و چیستا یثربی بررسی می شود. فصل اول، به بررسی نمایشنامه های نغمه ثمینی که بر اساس نقد اسطوره ای-کهن نمونه ای مورد تحلیل قرار گرفته اند، اختصاص داده شده است. در ابتدا بسترهای تاریخی سه نمایشنامه **ی رازها و دروغها، خواب در فنجان خالی و شکلک**، مورد بررسی قرار می گیرند. سپس کهن نمونه ها و حماسه ی گیلگمش در نمایشنامه **ی تلخ بازی قمر در عقرب**، باز شناسی می شوند. از جمله کهن نمونه هایی که در این اثر فرصت بروز پیدا می کنند، کهن نمونه ی قهرمان و کهن نمونه ی مثلث عاشقانه اند. و آخرین نمایشنامه ای که از ثمینی بررسی می شود، نمایشنامه **ی اسب های آسمان خاکستر می بارند** است، که اسطوره های مطرح شده در این نمایشنامه عبارتند از اسطوره سیاوش، سیتا و زیگفرید. در فصل دوم، ابتدا نظریه های شخصیت و روانشناسی یونگ آورده می شود و پس از آن، پنج درام از چیستا یثربی که به ترتیب عبارتند از **دوستت دارم با صدای آهسته، عکس عروسی، هتل عروس، محاله که فکر کنید اینطوری هم ممکن بشه و زنان مهتابی**، **مرد آفتابی** با تکیه بر مفاهیم کهن الگویی و فرآیند فردیت یابی یونگ مورد تحلیل قرار می گیرند. کهن الگوهای انیما، انیموس، پرسونا، خویشتن، خود و فراخود از جمله کهن الگوهایی هستند که در این درامها مجال بروز پیدا می کنند.

کلید واژه ها: نغمه ثمینی، چیستا یثربی، نقد تاریخی، کهن الگو، روانشناسی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه و کلیات تحقیق
	فصل اول: بررسی نمایشنامه های نغمه ثمینی
۷	۱-۱ نقد تاریخی-زندگینامه ای.....
۹	۱-۱-۱ نمایشنامه ی رازها و دروغها.....
۱۲	۱-۱-۲ نمایشنامه ی خواب در فنجان خالی.....
۱۶	۱-۱-۳ نمایشنامه ی شکلک.....
۲۱	۲-۱ نقد اسطوره ای-کهن نمونه ای.....
۲۱	۱-۲-۱ نقد و نظریه کهن نمونه ای.....
۳۱	۲-۲-۱ نقد و نظریه اسطوره ای.....
۳۹	۳-۲-۱ نمایشنامه ی تلخ بازی قمر در عقرب.....
۳۹	۱-۳-۲-۱ حماسه گیلگمش.....
۴۲	۲-۳-۲-۱ کهن الگوی سفر.....
۴۳	۳-۳-۲-۱ کهن الگوی فراخود و نهاد.....
۴۴	۴-۳-۲-۱ کهن الگوی مثلث عاشقانه.....
۴۷	۴-۲-۱ نمایشنامه ی اسب های آسمان خاکستر می بارند.....
۴۷	۱-۴-۲-۱ اسطوره ی سیاوش.....
۴۸	۲-۴-۲-۱ اسطوره ی سیتا.....

۴۹	..... ۱-۲-۴-۳ اسطوره ی زیگفرید
۵۰	..... ۱-۲-۴-۴ کهن الگوی ایزدان نباتی
۵۲	..... ۱-۲-۴-۵ کهن الگوی آزمون قدرت
۵۳	..... ۱-۲-۴-۶ کهن الگوی مادینه روان
۵۳	..... ۱-۲-۴-۷ کهن الگوی نهاد
۵۴	..... ۱-۲-۴-۸ کهن الگوی زمین
۵۴	..... ۱-۲-۴-۹ کهن الگوی اسب

فصل دوم: بررسی نمایشنامه های چیستا یثربی

۵۶	..... ۲-۱ نقد روانشناختی
۵۹	..... ۲-۲ روانشناسی یونگ
۵۹	..... ۲-۲-۱ انرژی روانی: اعداد، هم ارزی، آنتروپی
۶۰	..... ۲-۲-۱-۱ اصل اعداد
۶۰	..... ۲-۲-۱-۲ اصل هم ارزی
۶۱	..... ۲-۲-۱-۳ اصل آنتروپی
۶۱	..... ۲-۲-۲ ساختار شخصیت، خودآگاه و ناخودآگاه
۶۲	..... ۲-۲-۲-۱ خودآگاه
۶۲	..... ۲-۲-۲-۲ من
۶۲	..... ۲-۲-۲-۳ ناخودآگاه
۶۳	..... ۲-۲-۲-۴ ناخودآگاه فردی
۶۳	..... ۲-۲-۳ عقده

۶۴	..... ۴-۲-۲ نگرش ها: برون گرایی و درون گرایی
۶۴	..... ۵-۲-۲ کارکردهای روان: حسی، شهود، تفکر، احساس
۶۶	..... ۶-۲-۲ ناخودآگاه جمعی
۶۶	..... ۷-۲-۲ کهن نمونه
۷۰	..... ۸-۲-۲ نقاب یا پرسونا
۷۰	..... ۹-۲-۲ انیما و انیموس
۷۱	..... ۱۰-۲-۲ سایه
۷۲	..... ۱۱-۲-۲ خویشتن
۷۳	..... ۱۲-۲-۲ مراحل رشد شخصیت
۷۳	..... ۱-۱۲-۲-۲ کودکی
۷۳	..... ۲-۱۲-۲-۲ جوانی
۷۳	..... ۳-۱۲-۲-۲ میانسالی
۷۳	..... ۴-۱۲-۲-۲ پیری
۷۴	..... ۱۳-۲-۲ فرآیند تفرد یا فردیت یابی
۷۴	..... ۱۴-۲-۲ روش های سنجش شخصیت
۷۴	..... ۱-۱۴-۲-۲ آزمون تداعی کلمه
۷۵	..... ۲-۱۴-۲-۲ تحلیل نشانه
۷۵	..... ۱۵-۲-۲ تحلیل رویا
۷۶	..... ۱۶-۲-۲ تصویر یونگ از ماهیت انسان
۷۷	..... ۳-۲-۲ نمایشنامه ی دوستت دارم با صدای آهسته

- ۷۷ ..... ۱-۳-۲ کهن الگوی ضمیر ناخودآگاه.....
- ۷۷ ..... ۲-۳-۲ کهن الگوی من.....
- ۷۸ ..... ۳-۳-۲ کهن الگوی فراخود.....
- ۷۸ ..... ۴-۳-۲ کهن الگوی نهاد یا انیما.....
- ۷۸ ..... ۵-۳-۲ کهن الگوی خود.....
- ۷۹ ..... ۴-۲ نمایشنامه ی عکس عروسی.....
- ۷۹ ..... ۱-۴-۲ کهن الگوی من.....
- ۸۰ ..... ۲-۴-۲ کهن الگوی نهاد یا انیما.....
- ۸۱ ..... ۳-۴-۲ کهن الگوی خویشتن.....
- ۸۲ ..... ۴-۴-۲ کهن الگوی پیر فرزانه.....
- ۸۳ ..... ۵-۲ نمایشنامه ی هتل عروس.....
- ۸۳ ..... ۱-۵-۲ کهن الگوی من.....
- ۸۴ ..... ۲-۵-۲ کهن الگوی ضمیر ناخودآگاه.....
- ۸۵ ..... ۳-۵-۲ کهن الگوی انیموس منفی.....
- ۸۵ ..... ۴-۵-۲ کهن الگوی انیموس مثبت.....
- ۸۵ ..... ۵-۵-۲ کهن الگوی خویشتن.....
- ۸۶ ..... ۶-۵-۲ کهن الگوی فراخود.....
- ۸۷ ..... ۶-۲ نمایشنامه ی محاله که فکر کنید این طوری هم ممکن بشه.....
- ۸۷ ..... ۱-۶-۲ کهن الگوی من.....
- ۸۸ ..... ۲-۶-۲ کهن الگوی فراخود.....

۸۸	.....کهن الگوی نهاد یا انیما.....۳-۶-۲
۹۰	.....نمایشنامه ی مردآفتابی، زنان مهتابی.....۷-۲
۹۱	.....کهن الگوی نهاد یا انیما.....۱-۷-۲
۹۲	.....کهن الگوی پرسونا.....۲-۷-۲
۹۳	.....کهن الگوی پیرفرزانه.....۳-۷-۲
۹۳	.....کهن الگوی فرامن.....۴-۷-۲
۹۴	.....کهن الگوی سایه ۵-۷-۲
۹۴	.....کهن الگوی خویشتن.....۶-۷-۲
۹۵	.....کهن الگوی سفر.....۷-۷-۲
۹۷	.....نتیجه گیری.....
۱۰۱	.....منابع و مأخذ.....
۱۰۵	.....نمایشنامه ی درخت پرتقال.....
۱۲۵	.....پیوست الف: سال شمار زندگی نغمه ثمینی.....
۱۲۸	.....پیوست ب: سال شمار زندگی چیستا یثربی.....
۱۳۴	.....چکیده انگلیسی.....

مقدمه:

نمایشنامه نویسان معاصر ایرانی، بعد از انقلاب شاهد دگرگونی‌ها و تحولات عظیم سیاسی در کشور خود بوده‌اند و این تحولات و این دگرگونی‌های ایدئولوژیک بر مضمون نمایشنامه‌هایشان تاثیر گذاشته است. نغمه ثمینی و چیستا یثربی دو نمایشنامه نویس زن بعد از انقلاب‌اند که در این بستر تاریخی تازه متولد شده، قلم می‌زنند. با نگاهی به آثار این دو نمایشنامه‌نویس شاید بتوان چشم اندازی مناسب از وضعیت تئاتر ایران به دست آورد.

ادبیات نمایشی در ایران به دلایل توجه بیش از حد گروه‌های شرکت‌کننده در جشنواره‌ها، به سوی شیوه‌های اجرایی، عدم دقت کافی به اصول و فنون نمایشنامه‌نویسی، کم‌ارزش شدن اهمیت متن در اجراها، تلاش اندک برای کسب تجربه‌های جدید در نگارش متون نمایشی، بضاعت اندک تئاتر کشور که به تبع آن، استعدادهای بالقوه تنها می‌توانند در جشنواره‌ها مجال بروز پیدا می‌کنند، سست و ضعیف ظاهر شده است و نتوانسته است با مخاطبان خود رابطه برقرار کند. این دو نمایشنامه‌نویس توانسته‌اند در حد بضاعت خود، در حوزه ادبیات نمایشی قدمی بردارند و با آثارشان در حافظه ادبیات نمایشی ایران ردپایی بر جای گذارند. این دو نمایشنامه‌نویس، با کسب جوایز گوناگون، استعداد و توانایی‌های خود را به دیگر هنرمندان این عرصه به اثبات رسانیده‌اند. نغمه ثمینی در دورانی وارد عرصه‌ی تئاتری ایران شد که جشنواره تئاتر بین‌المللی شد و نیز در این دوران فضایی به جوانان فارغ‌التحصیل از دانشکده‌های تئاتری تعلق گرفت و توانستند استعدادهایشان را شکوفا کنند. ولی یثربی خیلی زودتر از ثمینی پا به عرصه تئاتر گذاشت. او در دوره‌ای شروع به کار کرد که به اصطلاح آن را دوران سازندگی تئاتر ایران می‌گویند. در این دوران بود که آزمون و خطاها برای دستیابی به رونق و گونه‌های تازه‌ی تئاتری آغاز گشت. در این دوران مدارس و دانشکده‌های تئاتری رونق تازه گرفتند و به این حوزه توجه قابل‌قبولی داده شد که سبب گردید هنرمندانی با استعدادی همچون یثربی شکوفا شوند.

در این تحقیق ابتدا در فصل اول پنج نمایشنامه ی منتخب از نغمه ثمینی مورد بررسی قرار می گیرد و سپس در فصل دوم به بررسی پنج نمایشنامه از چیستا یثربی پرداخته می شود.

پنج نمایشنامه ی نغمه ثمینی عبارتند از «رازها و دروغها»، «خواب در فنجان خالی»، «شکلک»، «اسب های آسمان خاکستر می بارند» و «تلخ بازی قمر در عقرب» که طرح داستانی این نمایشنامه ها اقتباسی است از اساطیر، افسانه های عامیانه، حماسه و یا تاریخ. پنج نمایشنامه مورد بررسی قرار گرفته ثمینی در این پایان نامه ریشه در فرهنگ ایرانی، اساطیر و تاریخ دارند. در فصل اول نگارنده سعی دارد که آثار ثمینی را براساس خوانش اسطوره ای/کهن نمونه ای مورد تحلیل قرار دهد. ولی سه اثر او که به ترتیب «رازها و دروغها»، «خواب در فنجان خالی» و «شکلک» هستند، براساس انطباق تاریخی به نگارش در آمده اند و اقتباس های دراماتیک از تاریخ نیز به کل، راه نقد اسطوره ای را می بندد. پس ناچار نگارنده فقط بسترهای تاریخی این آثار را بررسی می کند. ثمینی در نگاشتن سه اثر نمایشی اش دست به یک انطباق تاریخی می زند و مولفه های ثابت و تکرار شونده ای را از دل تاریخ وام می گیرد. در نمایشنامه «رازها و دروغها» که معرف دو نوع شکنجه مرسوم در دو عصر مختلف یعنی به صلیب کشیده شدن مجرمان در زمان رومیان که به طور خاص به صلیب کشیدن مسیح مد نظر بوده است و انکیزیسیون که زنده زنده سوزاندن مجرمان در آتش را در زمان قرون وسطی گویند، می باشد و نمایشنامه ی «خواب در فنجان خالی» که انقلاب مشروطه را از آغاز تا زوال آن و تاثیر این انقلاب بر زمانه معاصر را روایت می کند و نمایشنامه «شکلک» که راوی حمله مزدوران دولتی به قشری خاص از جامعه در عصر پهلوی دوم است. در گام دوم برخورد این خوانش با آثاری است که از افسانه ها برداشت شده اند. نمایشنامه ی «تلخ بازی قمر در عقرب»، فاقد ارجاعات روشن به حوزه اساطیر است. چرا که افسانه های عامیانه غالباً در محدوده ادبیات شفاهی قرار می گیرند. و در بررسی این درام سعی می شود، کهن نمونه های لابلای این اثر باز شناسی گردد. این کهن نمونه ها عبارتند از کهن نمونه قهرمان، کهن نمونه مادینه روان یا انیما، کهن نمونه سفر، کهن نمونه فراخود، کهن نمونه

نهاد و کهن نمونه مثلث عاشقانه. علاوه بر آن در این اثر، حماسه هایی هستند که تبدیل به درام شده اند، حماسه گیلگمش. و آخرین نمایشنامه ای که در این فصل بررسی می شود نمایشنامه ی «اسب های آسمان خاکستر می بارند» است، که ثمینی در این درام به طور آگاهانه از اساطیر استفاده کرده است. و بنابراین مسیر تحلیل روشن می شود. خوانش اسطوره ای و تحلیل و بررسی این اثر کشف ریشه های اسطوره ای در این درام است. در این اثر، اساطیر در شکل اصیل خود، آگاهانه به درام تبدیل شده اند. این اساطیر عبارتند از اسطوره های سیاوش، سیتا و زیگفرید. و در این بررسی ریشه های اسطوره ای و حماسی در این درام کشف می شود.

در فصل دوم به تجزیه و تحلیل پنج درام از یثربی که به ترتیب عبارتند از «دوستت دارم با صدای آهسته»، «عکس عروسی»، «هتل عروس»، «محاله که فکر کنید اینطوری هم ممکن بشه» و «زنان مهتابی، مرد آفتابی» با تکیه بر مفاهیم کهن الگویی و فرآیند فردیت یابی یونگ پرداخته می شود. مهمترین مساله در ادبیات و نقد ادبی مربوط به شخصیت است و اصول اولیه و بنیادی مکتب روانشناسی یونگ، بر مبنای نظریه های شخصیت است. ابتدا نظریه های شخصیت و روانشناسی یونگ و رابطه ی این روانشناسی با ادبیات و نقد آورده شده و سپس با توجه به تعاریف ارائه شده در این زمینه، به تجزیه و تحلیل آثار برگزیده یثربی با تاکید بر نظریات یونگ پرداخته می شود. در بررسی درامهای یثربی سعی شده است با توجه به مضامین کهن الگویی یونگ، رابطه ی میان شخصیت ها توضیح داده شود. در واقع بررسی و تحلیلی که در مورد هر درام صورت گرفته است نتیجه و ماحصل توضیحات قبل از خود است که با تمرکز با روان شناسی یونگ صورت گرفته است. کهن الگوها در درام یثربی تکرار می شوند که عبارتند از کهن الگوی ضمیر ناخودآگاه، کهن الگوی نهاد، کهن الگوی فراخود، کهن الگوی خود، کهن الگوی خویشتن، کهن الگوی پرسونا، کهن الگوی مادینه روان یا انیما و کهن الگوی عنصر نرینه یا انیموس. در هر دو فصل مذکور نمایشنامه ها به ترتیب زمان نگارش و سال انتشار آنها مرتب شده اند. از آنجا که در این مجال اندک بررسی تمام درامهای این دو نمایشنامه

نویس ممکن نبود، از میان آثار آنها این ده نمایشنامه که از نظر تحلیل به شیوه های انتخاب شده که به تفضیل ارایه می شود، گزیده شده اند. در بررسی این درامها شیوه کار بدین صورت بوده است که ابتدا خلاصه داستان درامها، آورده شده، سپس شخصیت های نمایشی، این درامها براساس شیوه ی نقدی که در قبل از هر بخش ارایه شده است، مورد تجزیه و تحلیل واقع می شوند. در پایان نتیجه گیری و دستاوردهای تحقیق بیان گردیده است. دو ضمیمه در انتهای این پروژه نظری آورده شده است که در آنها به بررسی سالشمار و زندگینامه ی نغمه ثمینی و چیستا یثربی پرداخت شده است. و آخرین مطلبی که در این پایان نامه ارایه می شود، پروژه ی عملی نمایشنامه ی درخت پرتقال است که از یکی از حکایت های سعدی که در کتاب گلستان به چاپ رسیده است اقتباس شده و به نگارش در آمده است.

بیان مساله:

بر اساس سبک و پیش زمینه فکری هر درام نویس یک شیوه ی خاص برای بررسی آثار آنان انتخاب شده است. نمایشنامه های ثمینی بر اساس تاریخ، اسطوره و افسانه های اغلب ایرانی به نگارش در آمده است. بنابراین آثار او با توجه به همین ساختار درونی و پیش زمینه ی اندیشه ای، براساس نقد اسطوره ای - کهن نمونه ای و بررسی بسترهای تاریخی نمایشنامه هایش مورد تحلیل قرار گرفته اند. و در مورد یثربی شایان ذکر است که تحصیلات ایشان در زمینه روانشناسی است و بنابراین این حوزه از اندیشه در آثار ایشان نفوذ پیدا کرده است و یثربی براساس شیوه روانشناسی دست به نگارش آثارش می زند. پس نگارنده این پایان نامه، نقد روانشناسی با تکیه بر نظریه یونگ را برای بررسی نمایشنامه های یثربی انتخاب کرده است. و پنج نمایشنامه ی انتخابی ایشان با این شیوه مورد تحلیل قرار می گیرد. سپس با توجه به تعریف ارایه شده در زمینه روانشناسی به تجزیه و تحلیل آثار برگزیده یثربی با تاکید بر نظریات یونگ پرداخته می شود.

اهداف تحقیق:

هدف اصلی این پایان نامه آشنایی با نمایشنامه ها و دغدغه های فکری و بسترهای اندیشه ای ژمینی و یثربی است.

سوال های تحقیق:

- ۱- آیا زمینه های تاریخی در آثار ژمینی وجود دارد؟
- ۲- آیا ژمینی از اسطوره ها و افسانه ها برای نگارش آثارش استفاده می کند؟
- ۳- چرا آثار یثربی قابلیت نقد روان شناختی را دارد؟

فرضیه های تحقیق:

- ۱- در آثار ژمینی زمینه های تاریخی وجود دارد.
- ۲- در آثار ژمینی به اسطوره ها و افسانه ها پرداخته شده است.
- ۳- چون در اغلب آثار یثربی به مسایل روحی و روانی شخصیت ها توجه ویژه ای شده است، قابلیت نقد روانشناسی در آنها زیاد است. و آثار او را می توان با توجه به نظریه یونگ بهتر تفسیر کرد.

پیشینه و ضرورت تحقیق:

در بررسی و تحلیل هایی که از درام های این دو تن ارایه گشته است، اگر چه به طور ضمنی اشاراتی به دیدگاهی که نگارنده در این پایان نامه به آن پرداخته است، اشاراتی شده است، این آثار به طور علمی بر مبنای یک نظریه ی خاص مورد تجزیه و تحلیل نشده اند. بلکه تنها چند نقد پراکنده در چند روزنامه به چاپ رسیده است و تا کنون اینگونه در یک مجموعه، به طور جدی و علمی به درام های آنان پرداخته نشده است.

مواد و روش انجام تحقیق:

بخش عمده این پژوهش بررسی نمایشنامه های به چاپ رسیده دو نمایشنامه نویس زن معاصر یثربی و ژمینی است که همه در داخل کشور به چاپ رسیده اند.

روش تحقیق:

این تحقیق به روش تحلیلی- تاریخی انجام شده است.

مراحل انجام تحقیق:

برای به نگارش در آمدن این تحقیق ابتدا آثار این دو نمایشنامه نویس معاصر به طور کامل مطالعه شده و از هر کدام از آنها پنج نمایشنامه به چاپ رسیده، انتخاب شده است. نمایشنامه های «رازها و دروغها»، «خواب در فنجان خالی»، «شکلک»، «اسب های آسمان خاکستر می بارند» و «تلخ بازی قمر در عقرب» از نمایشنامه های نغمه ثمینی و نمایشنامه های «هتل عروس»، «عکس عروسی»، «دوستت دارم با صدای آهسته»، «محاله که فکر کنید اینطوری هم ممکن شه» و «زنان مهتابی، مرد آفتابی» از درامهای یثربی برای بررسی انتخاب شده اند.

فصل اول:

بررسی نمایشنامه های نغمه ثمینی